CUM SĂ SISTEMATIZĂM BUCUREŞTIUL

DE

CINCINAT SFINŢESCU
INGINER ŞEF, PROFESOR LA ŞCOALA SUPERIOARĂ
DE ARHITECTURĂ, DIRECTOR GENERAL AL CASEI
LUCRĂRILOR MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

Extras din «Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială», revista Institutului Social Român, Anul VIII-lea, No. 1 — 3, 1929.

CVLTVRA NAŢIONALĂ
BUCUREŞTI
1929

CUM SĂ SISTEMATIZĂM BUCUREŞTIUL

DE

CINCINAT SFINŢESCU
INGINER ŞEF, PROFESOR LA ŞCOALA SUPERIOARĂ DE ARHITECTURĂ, DIRECTOR GENERAL AL CASEI LUCRĂRILOR MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

Extras din «Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială», revista Institutului Social Român, Anul VIII-lea, No. 1—3, 1929.

CVLTVRA NAŢIONALĂ
BUCUREŞTI
1929

CUM SĂ SISTEMATIZĂM BUCUREŞTIUL

A) 1. In «Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială», anul I, pag. 678—707, am căutat să arăt cum trebuià privită la aceà dată (1919) chestiunea sistematizării Bucureştiului, adică prin prizma condiţiunilor speciale de realizare dela noi. Am vrut să demonstrez atunci că sistematizarea unui oraş, cum este Capitala Ţării noastre, formează o problemă mai mult de ordin social şi economic, decât de aplicare directă a regulelor artei urbanistice (1) importate din Apus, regule stabilite acolo pe calea evolutivă socială. Deaceea m'am ocupat atunci în special de mişcarea ideilor sociale şi administrative din trecut, privitoare la transformarea aspectului Capitalei.

Am rămas atunci, în conştiinţa mea, dator «Arhivei» cu o urmare la acel studiu, urmare de ordin mai mult constructiv decât critic. Am aşteptat până acum să văd influenţa ideilor ce căutasem a răspândì prin acel început. Au trecut aproape 9 ani şi de atunci s'au întâmplat în administraţia comunală multe evenimente, fie economice, fie legislative, care ar fi putut influenţà adânc în bine, sistematizarea Bucureştiului. Dar ocaziile au fost pierdute. Şi astăzi, dacă din punctul de vedere al realizărilor urbanistice în Capitală nu putem spune că stăm mai rău ca în 1919, sunt însă convins că mai nimic fundamental nu s'a schimbat la noi din vechile concepţii administrative şi că îmbunătăţ.rile real urbanistice ce s'ar puteà enumerà că s'au adus în acest interval de timp, nu sunt de adâncime.

2. Este totuş util să însemnăm aici în treacăt, care sunt evenimentele şi ce influenţă au avut ele asupra sistematizării Capitalei dela 1919 încoace.

---

(1) «Urbanismul» este trecut în clasificarea internaţională zecimală printre artele frumoase, ceeace este o eroare, căci nu numai estetica formează obiectivul principal al urbanismului, ci mai ales economia, higiena, ca şi circulaţiunea, pe lângă alte probleme de ordin secundar. Dintre aceste obiective principale, cele care se pun în mod constant urbanistului sunt cele de ordin higienic şi economico-administrativ.

a) *Planul regulator* al alinierilor din Capitală, de care ne-am ocupat în studiul susmenţionat, anume la numărul 22, a fost aprobat de Consiliul de Miniştri şi decretat în 18 Aprilie 1921. Proectul de lege ce propuneam cu aceà ocazie, şi care ar fi asigurat aplicarea şi dezvoltarea chiar a planului, a rămas până acum tot în cartoanele Ministerului de Interne şi pare a fi înmormântat.

Cu acel plan regulator s'a pus oarecare regulă în alinierile clădirilor noui; cu el s'a luptat adesea, ca o pavăză, la apărarea intereselor generale faţă de cele particulare, deşi nu totdeauna cu succes. După divizarea Capitalei în sectoare, organizare tânără şi cu multă virilitate autonomică (1926), asaltul la dezagregarea planului regulator a fost mult înăsprit, iar planul regulator nu a mai putut fi apărat cu aceeaş eficacitate. Grija de mai înainte ce aveam că nici acel plan *«economic»* nu va fi respectat pe motive juridice şi financiare, s'a dovedit îndreptăţită, fiindcă pe fiecare zi se renunţă de către Primărie la câte încă o prevedere din plan, chiar măruntă, şi care n'ar fi cerut sacrificii prea mari financiare.

b) *Imprumuturi comunale* deşi s'au făcut (de ex. cel din 1921 de 100 milioane lei nominal, sau cel prin Cassa de Depuneri din 1926), — şi s'ar fi putut face mai multe, — totuş Administraţia Comunală nu s'a gândit să le întrebuinţeze pentru lucrări permanente de sistematizare, ci numai pentru realizări imediate (măturat, stropit, pavat), deşi realizările imediate, întreţinerile, se fac din venituri ordinare. S'au pierdut condiţii de cumpărare de imobile foarte avantajoase pentru realizarea prevederilor mari ale sistematizării şi condiţii de valută la împrumuturi cu care nu ne vom mai întâlnì curând. Bulevardele Brătianu şi Colţei (până la podul Şerban Vodă) care vor formà artera nord-sud a oraşului, ar fi costat, ca exproprieri, pe atunci circa 280 milioane lei (1). Astăzi numai patru imobile de pe Bulevardul Brătianu, între Str. Wilson şi Universitate, costă circa 50 milioane lei! Pentru o centură de plantaţii la periferia Capitalei, s'ar fi plătit atunci 8—10 lei m. p.; astăzi 70—150 lei m. p. Pentru o împădurire din cuprinsul centurii de fortificaţii, 20—30 mii lei hectarul; astăzi cu sutele de mii de lei hectarul.

In legătură cu înlesnirea bugetului Comunei pentru plăţile datorite la exproprieri trebuie menţionată şi *modificarea parţială din 1923 a legei de exproprieri*. Această modificare este mai mult un incident legislativ (provocat din iniţiativa d-lui Dr. I. Costinescu) de cât executarea unui program legislativ care să pună pe noui baze activitatea de sistematizare a oraşelor (2), speranţă ce aveam, îndreptăţită mai ales după ce noua Constituţie din 1923 a luat fiinţă. In rezumat, nu putem cità nici o organizaţie nouă în materie legislativă sau financiară având un rol însemnat la sistematizarea oraşului.

c) *Cassa Lucrărilor Oraşului* care ar fi trebuit şi ar fi putut fi organizată de legiuitor în 1894 ca să poată realizà cu uşurinţă prevederile planului regulator ce urmà a fi alcătuit, a fost continuu neglijată şi chiar declarată de administraţia

(1) *C. Sfinţescu:* Nevoi şi posibilităţi în industria clădirilor din Bucureşti (Bulet. A. G. I. R. Mai-Iunie 1921).

(2) *C. Sfinţescu:* Sistematizarea oraşelor şi legea de expropriere (revista «Edilitatea», 15 Martie 1926).

comunală ca neexistentă. După împărţirea oraşului în sectoare (1926), această organizaţie a devenit de fapt neexistentă. In acest timp legiuitorul francez cată a înfiinţă ceva similar prin art. 8 al legii din 19 Iulie 1924.

Această «Cassă» nu mai are acum nici o influenţă asupra activităţii sectoarelor comunale în această materie. Nici măcar planul de sistematizare nu mai constitue un fir conducător pe tot cuprinsul oraşului. O voinţă unică în urmărirea realizărilor nici nu poate aveà fiinţă în organizarea actuală care nu poate rămâne cum este.

d) *Construirea şi extinderea periferiei oraşului* s'a făcut tot după obiceiul pământului. Nici o măsură eficace de producţiune (1) a locuinţei muncitoreşti, adică dezvoltată prin adevărate «cités-jardins», cum, în această epocă, s'au realizat în toate ţările occidentale. Nu s'au făcut legi de comassare a proprietăţilor şi reparcelare a lor; nu s'a ajutat realmente construcţia ieftină (2); nici cel puţin amenajarea raţională a terenurilor periferice pentru a se dezvoltà pe ele locuinţa muncitorului (3) nu s'a încercat. S'ar fi putut organizà măcar poliţia şi administraţia periferică spre a înfrânà specularea sălbatecă a nevoiei de locuinţă a muncitorului şi apoi întinderea hidoasă a mizeriei periferice. Dar nici aici nu a fost o singură şi permanentă conducere, cu toată gravitatea situaţiei şi urgenţa măsurilor ce se impuneau.

e) *Asigurarea plantaţiilor publice în zona interioară şi exterioară oraşului.* Un început îmbucurător de ordin estetic s'a făcut prin înfiinţarea «*Cassei Grădinilor*» cu legea din 21 Maiu 1923, rod al acţiunei d-lui Dr. I. Costinescu. Consiliul de Administraţie al acestei Casse, format din oameni cu multă dragoste pentru acest oraş, dar care ar trebuì completat cu specialişti în toate ramurile conexe unei astfel de activităţi, se ocupă în deosebi de amenajarea grădinilor publice existente din oraş. Noi vedem însă rolul acestui consiliu mult mai larg: nu numai amenajarea grădinilor publice existente, dar şi creiarea altora noui; a supraveghea şi evoluţia grădinilor particulare; a achiziţionà terenurile pentru spaţiile libere necesare şi repartizarea lor justă pe suprafaţa interesată, fie interioară oraşului, fie exterioară, potrivit planului regulator. Aceste lucrări ar fi tot în rolul Cassei Grădinilor. Deci un program de grădini în interior, de livezi şi păduri în exteriorul oraşului.

Ministerul Agriculturii, care în acest timp puteà fi de un folos imens viitorului Capitalei în această privinţă, nu a înţeles problema. Terenuri vaste provenite din exproprieri de moşii în cuprinsul centurii de fortificaţii a Capitalei, în loc să fie afectate la împăduriri, de o necesitate necontestabilă în această parte, Ministerul le-a lotizat pentru diverşi funcţionari, care nu au să-şi clădească case prin acele locuri improprii nevoilor lor (fig. 1).

---

(1) *C. Sfinţescu:* Activitatea constructivă a oraşelor noastre în ultimii ani (Monitorul Uniunei Oraşelor, 1924 şi Ianuarie 1925).

(2) idem: Clădirea în faţa legiuitorului român (rev. «Edilitatea», Aprilie 1928).

(3) idem: Organizarea financiară pentru producţia de locuinţe muncitoreşti în Bucureşti (Monitorul Uniunei Oraşelor, Martie 1928).

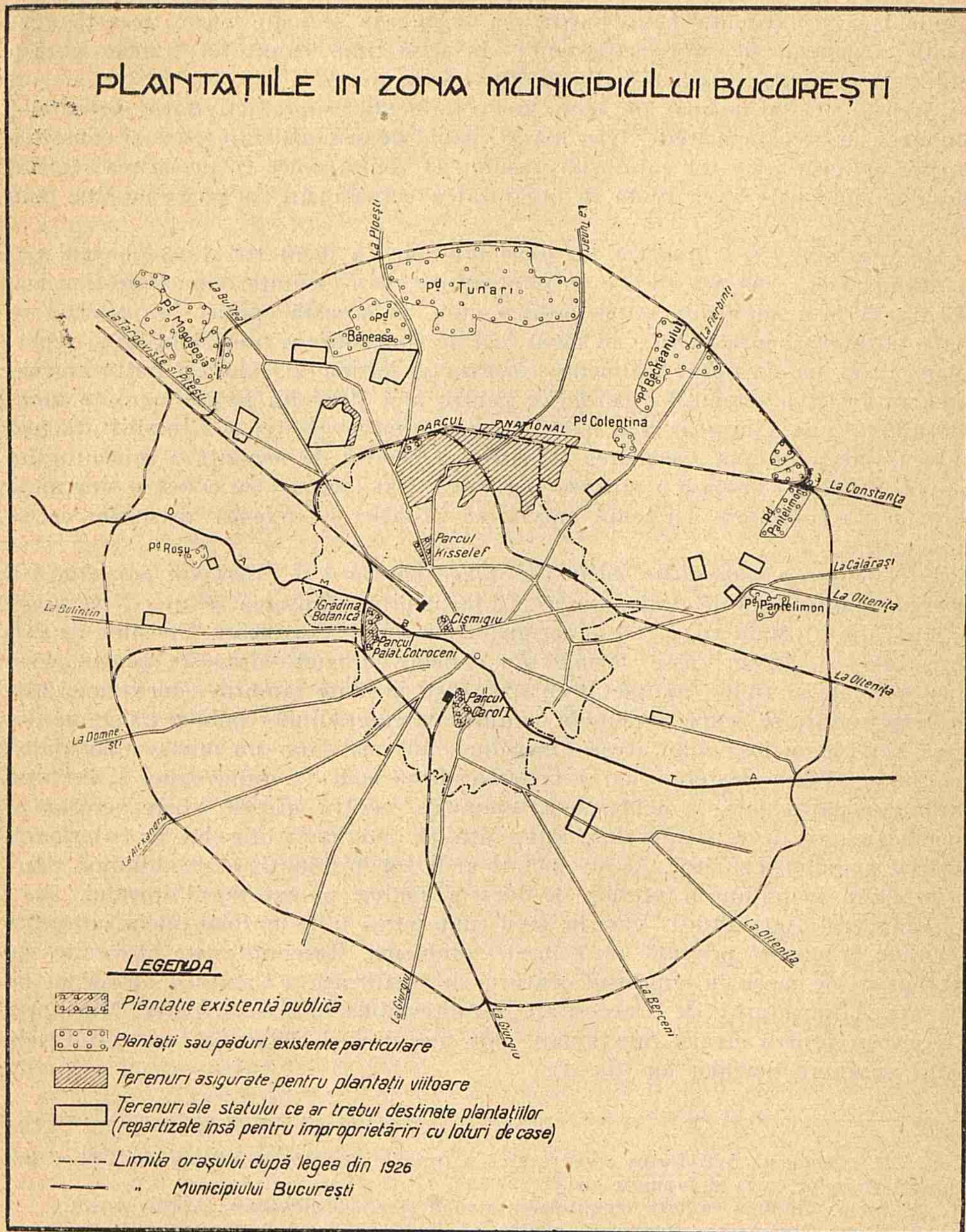

PLANTAȚIILE IN ZONA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI
La Ploești
La Tunari
Pd Tunari
Pd Băneasa
Pd Mogoșoaia
La Buftea
La Târgoviște și Pitești
Pd Becheanului
La Fierbinți
PARCUL NAȚIONAL
Pd Colentina
La Constanța
Pd Pantelimon
Parcul Kisselef
Pd Roșu
La Călărași
La Oltenița
Pd Pantelimon
La Bolintin
Grădina Botanică
Cișmigiu
Parcul Palat. Cotroceni
La Oltenița
Parcul Carol I
La Domnești
La Alexandria
La Oltenița
La Giurgiu
La Giurgiu
La Berceni
LEGENDA
Plantație existentă publică
Plantații sau păduri existente particulare
Terenuri asigurate pentru plantații viitoare
Terenuri ale statului ce ar trebui destinate plantațiilor (repartizate însă pentru împroprietăriri cu loturi de case)
Limita orașului după legea din 1926
" Municipiului București

Fig. 1

Cât privește Parcul Național, deși Statul a cheltuit cu exproprierile dela 1921 până astăzi, circa 61 milioane lei (1), realizarea lui de fapt, nu a progresat. Din contră, s'a complicat cu un serios litigiu între Primăria Municipiului București și Ministerul de Răsboiu (2), care s'a stabilit și clădit în viitorul parc ca un proprietar uzurpator.

Până când se vor organiză și aceste chestiuni, de ordin silvic, și bruma de plantații ce mai există în zona Capitalei va dispare. Și cu ea, singura ornamentație și singurul filtru existent al aerului acestui oraș.

f) *Legea Uzinelor Comunale București, din 21 Iulie 1923*, este de sigur un eveniment important care influențează indirect sistematizarea Capitalei. Alimentarea cu apă, cu electricitate și canalizarea orașului, sunt lucrări de interes imediat și deaceea făuritorii acestei legi, printre cari în primul rând cităm pe d-l Dr. I. Costinescu, au căutat a rezolvì problema în mod cu totul independent, spre a o dezlegà de orice conexiuni care i-ar fi complicat pentru un moment soluționarea. S'au comercializat deci prin lege aceste întreprinderi, dar conducerea lor s'a înstreinat prea mult de planul de sistematizare al orașului: Indepenedența totală a U. C. B. Ceeace părea și pare încă a fi un avantagiu, are să devină curând un dezavantagiu al acestei organizări. Nici cei ce se ocupă cu sistematizarea orașului, nici consiliul de administrație al Uzinelor Comunale nu cunosc țelurile ce le urmăresc reciproc. Cu greu cele două organizații se pun de acord când vreo dificultate apare. Și acest consiliu de administrație ar trebuì să-și completeze formația în sensul cum am arătat că e nevoie să se procedeze la Cassa Grădinilor.

g) *Legea pentru unificarea administrativă*, care a început a se aplicà din anul 1926, a încercat să se ocupe și cu problema sistematizării orașelor (art. 69) și cu realizarea prevederilor acelor planuri prin mijlocirea programelor de activitate obligatorii pe câte opt ani.

Pretenția acestei legi de a rezolvì totul, s'a dovedit nejustificată, de oarece până astăzi încă, orașele nu au nici planuri de sistematizare, nici programe de lucru. Ceeace pentru noi însă este un rezultat prevăzut. Chestiunile edilitare și de sistematizare sunt prea succint tratate în această lege, și cred că nu greșesc dacă afirm că acele capitole nu prezintă un real progres față de legea de organizare a comunelor urbane din 1894 și mai ales față de aceea a Cassei Lucrărilor Orașului București. S'a simțit chiar nevoia a se convocà primarii orașelor la niște confeferințe pentru explicarea acestor capitole ale legii (3), conferințe însă care, am impresia, nici ele nu au reușit a da impulsul administrativ necesar.

h) *Legea de organizare a Municipiului Bucureşti din 1926* constitue de sigur evenimentul cel mai hotărîtor în mersul sistematizării orașului. Aceà lege în loc să fie concepută numai pe ideea descentralizării execuției, a realizat de fapt mai ales

(1) Pentru anul 1928, Statul a deschis tot în acest scop, un credit de 15 milioane lei.

(2) *C. Sfinţescu:* Nevoia Parcului Naţional pentru Municipiul Bucureşti (Mon. Uniunei Oraşelor, Martie 1927).

(3) *C. Sfinţescu:* Sistematizarea oraşelor în cadrul organizaţiei actuale (Monitorul Uniunei Oraşelor, Iulie 1927).

descentralizarea în conducere, dusă până la o autonomie periculoasă a sectoarelor. Efortului financiar făcut de populaţiune în acest timp — şi s'ar puteà demonstrà — nu i-a corespuns în aceeaş măsură, până acum, şi realizările în sistematizarea oraşului. Ceeace prevăzusem (1). Din nefericire legea a lăsat multe chestiuni de interes vital neorganizate şi a dat naştere la o sporire considerabilă de cheltueli şi lucrări biurocratice parazitare (2), în completă discordanţă cu principiile de organizare a muncii (3). Această sporire de cheltueli s'a resimţit şi asupra realizării planului de sistematizare, după cum se vede din graficul ce arătăm (fig. 2) al cheltuelilor pentru exproprieri, în vederea executării planului de sistematizare, în raport făcute cu veniturile oraşului (a se compara cu graficele date în «Arhiva Socială» pag 694, anul I).

Când comparăm că într'un oraş ca Alexandria (Egipt), modern şi aproape sistematizat, în bugetul pe 1927, cu un venit total de circa 850 milioane lei, s'a deschis un credit de circa 250 miloane lei numai pentru sistematizarea şi înfrumuseţarea oraşului, avem dreptul să nu fim mulţumiţi de sacrificiul ce a făcut în acelaş an Capitala noastră, oraş vechi şi încâlcit, care în acelaş an nu a cheltuit decât 24 milioane lei pentru sistematizarea lui, dintr'un buget cu venituri totale de 1.152 milioane lei, adică abia ceva mai mult ca 2% (4).

Trebuie să recunoaştem însă că legea nouă de organizare a Municipiului a avut şi unele influenţe în bine: a făcut să se cerceteze mai de aproape forţele financiare ale massei contribuabililor; dezvoltă unele emulaţiuni între diferiţii conducători de sectoare; tinde la a intensificà mai mult activitatea comunală la periferie decât în centrul oraşului. Mai ales partea bună a legii este aceea că a întins zona pusă direct sub controlul administrativ al oraşului până la centura de fortificaţii. Bucureştiul merge de acum prin aceasta, spre *faza sistematizării quasi-regională.* In rezumat acum activitatea consiliului comunal a dovedit mai mult de detaliu şi mai puţin de generalităţi; şi, cel puţin în aparenţă, planul de sistematizare al Capitalei indică progres, deşi de fapt planul în sine nu a atacat încă toate generalităţile. Ceeace recomandăm pe viitor este o cale de mijloc: să se ia din sistemul unitar de administrare trecută a Capitalei partea bună şi să se oprească numai părţile din felul de administraţie actuală care în adevăr s'au arătat folositoare. Sistemul actual, cu legea actuală, din punctul de vedere al sistematizării Capitalei, le privim că formează numai o fază de experienţă, de tranziţie, care ar puteà conduce la un regim ştiinţific perfecţionat. Proiectul de lege iniţial pentru organizarea Capitalei, după câte ştim, erà mai complet şi da o deosebită atenţie bazelor

---

(1) *C. Sfinţescu:* Chestiuni de autonomie şi descentralizare comunală («Independenţa Economică», Noemvrie 1919).

(2) *Cristea Niculescu:* Să ne americanizăm («Bul. Soc. Politecnice», Aprilie 1928).

(3) *C. Sfinţescu:* Organizarea muncii în serviciile publice («Monitorul Uniunei Oraşelor», Ianuarie 1928).

(4) Dacă ţinem seamă că de pe urma exproprierilor nu s'a avut numai cheltueli, ci şi încasări, prin vânzarea unora din terenurile rămase, procentul sacrificiului se reduce şi mai mult.

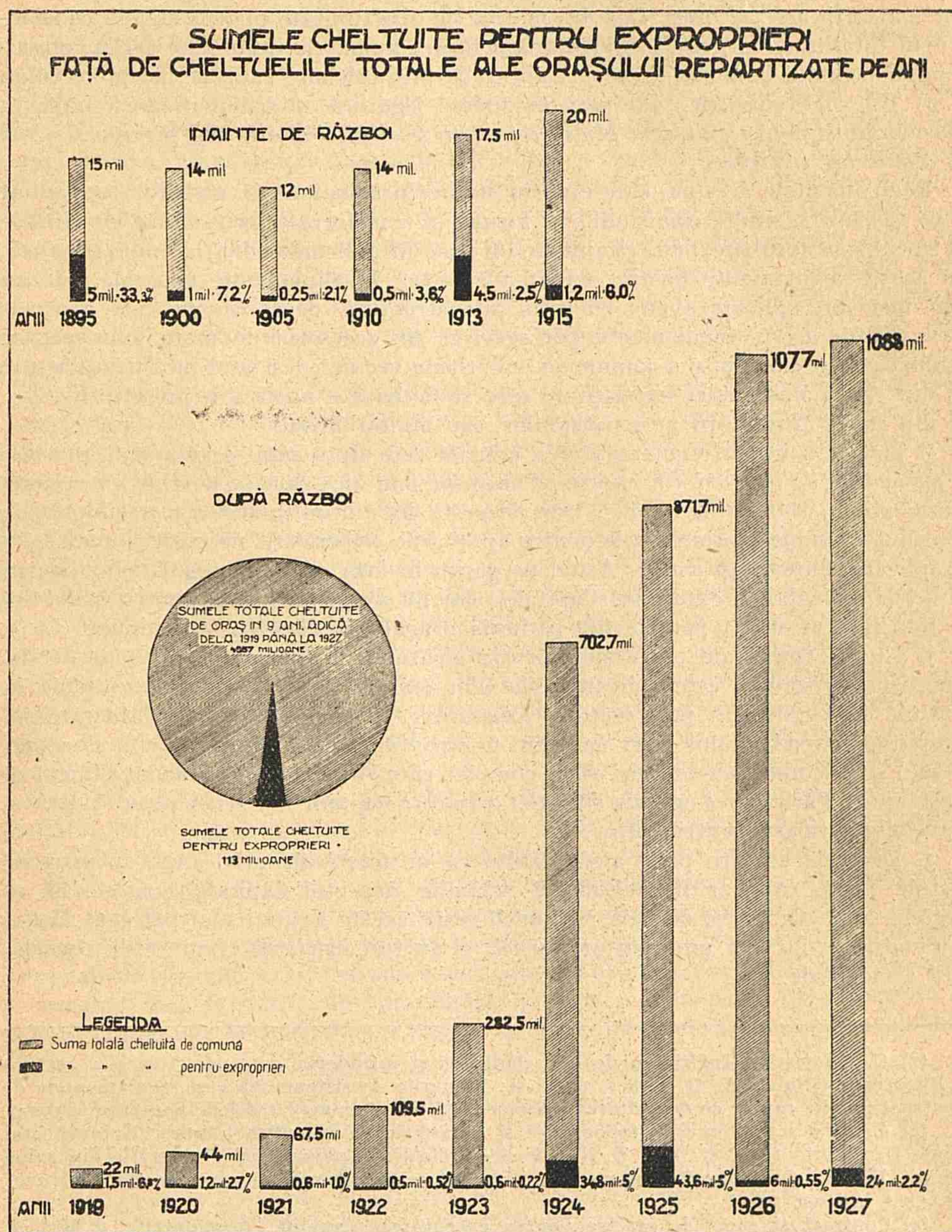

SUMELE CHELTUITE PENTRU EXPROPRIERI
FAȚĂ DE CHELTUELILE TOTALE ALE ORAȘULUI REPARTIZATE PE ANI
INAINTE DE RĂZBOI
15 mil
5 mil.·33,3%
14 mil
1 mil·7,2%
12 mil
0,25 mil·2,1%
14 mil.
0,5 mil·3,6%
17,5 mil
4,5 mil·2,5%
20 mil.
1,2 mil·6,0%
ANII 1895 1900 1905 1910 1913 1915
DUPĂ RĂZBOI
SUMELE TOTALE CHELTUITE
DE ORAȘ IN 9 ANI, ADICĂ
DELA 1919 PÂNĂ LA 1927
SUMELE TOTALE CHELTUITE
PENTRU EXPROPRIERI ·
113 MILIOANE
LEGENDA
Suma totală cheltuită de comună
" " " pentru exproprieri
22 mil.
1,5 mil·6,8%
44 mil.
1,2 mil·2,7%
67,5 mil
0,6 mil·1,0%
109,5 mil.
0,5 mil·0,52%
282,5 mil.
0,6 mil·0,22%
702,7 mil.
34,8 mil·5%
871,7 mil.
43,6 mil·5%
1077 mil
6 mil·0,55%
1088 mil.
24 mil·2,2%
ANII 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927

Fig. 2

sistematizării acestui oraș. Dar din motive de oportunitate nu s'a luat în considerare în totalitatea lui, ci s'a supus Parlamentului numai capitolul referitor la compunerea Consiliului Comunal, cu mici frânturi de prin celelalte capitole ale proiectului.

i) Tot ca eveniment, dar mai în directă legătură cu sistematizarea orașului, considerăm și noul *regulament pentru contrucții și alinieri* al orașului precum și acela al *comunelor suburbane.*

Regulamentele acestea, care erau în studiu încă înainte de răsboiu, s'au reluat după răsboiu, și multe comisiuni s'au format și transformat, prin multe consilii ele au trecut spre aprobare, până să ajungă a fi puse în aplicare, adică la Ianuarie 1928. De aceste regulamente ne-am ocupat adesea (1), în aliniamente generale. Ele au ieșit însă spre aplicare având cu totul altă structură decât cea pe care o urmăream. Totuș aceste regulamente pot servì ca un accesoriu de mare folos pentru sistematizarea orașului și a comunelor suburbane vecine, deșì sunt încă insuficiente, fie din cauza lipsei unei legislații pe care să fie bazate unele din prescripțiile lor, fie din cauza timidității prescripțiunilor, sau multor lipsuri.

O lacună mare în regulamentarea actuală este lipsa unui regulament privitor la *parcelările de terenuri din cuprinsul orașului*, mai ales când se deschid cu această ocazie strade sau pasagii noui. Deșì de peste doi ani un proiect a fost adoptat de Consiliul Comunal, formalitățile pentru aprobările superioare necesare punerii lui în aplicare, durează și astăzi. Astfel ne găsim în faza că avem regulament pentru parcelări aplicabil în exteriorul Capitalei, dar nu avem încă unul pentru interiorul ei. Iată încă un motiv pentru care periferia orașului se dezvoltă dezordonat.

j) Un pas important ce s'a făcut pentru alcătuirea științifică a unui plan de sistematizare regional, este ridicarea *planului topografic al Municipiului* până la centura de fortificații, prin metoda *fotografiei din avion* (2). Această lucrare s'a început în cursul anului 1927 de către Compania Aeriană Franceză din Suresnes (Seine) și în cursul acestei veri va fi complet gata, împreună cu noul nivelment al orașului (3). Fără a aveà oglinda situației actuale a regiunii, nu s'ar fi putut alcătuì o prevedere serioasă pentru viitor.

3. Din cele arătate până aici, rezultă că în acești ultimi 9 ani, s'au petrecut destule fapte care ar fi trebuit să schimbe aspectul Capitalei noastre. De ce efectele sunt atunci așà de slabe? Fiindcă toate aceste acțiuni s'au petrecut fără o sistematizare, fără un program urbanistic, ci au fost inspirații conduse de considerații accidentale.

---

(1) C. *Sfințescu:* «Inălțimea de dat clădirilor și întinderea corespunzătoare a curților în București» («Bulet. A. G. I. R.», 1921) și: Planurile de sistematizare și regulamentele de construcțiuni în raport cu desvoltarea orașelor» («Monit. Uniunei Orașelor», Septemvrie 1924).

(2) *C. Sfințescu:* Planurile topografice și cadastrele în urbanism («Monit. Uniunei Orașelor», Decemvrie 1927) și: *Ing. T. Rădulescu:* Ridicări de planuri prin fotografie din avion («Monit. Uniunei Orașelor», Decemvrie 1927). *apoi Quinchez:* Despre fotografia aeriană («Monit. Un. Or.», August 1927).

(3) Contract și caet de sarcine pentru executarea planului fotogrametric al Municipiului București («Mon. Un. Or.», Iunie 1927).

Este cert însă că opinia urbanistică s'a desvoltat în acești ani și la noi, și că această opinie poate conduce în viitor la organizări și poate și la *înfăptuirea* prevederilor unui plan de sistematizare regional al Bucureștiului (1).

Căci în acest sens sunt trei forțe care activează acum: *a)* specialiștii urbaniști, cari cunosc că planul regulator în vigoare al zonei interioare a Capitalei nu formează decât o primă etapă spre planul definitiv și complet urmărit; *b)* interesații, de diverse categorii, cari pe orice cale voesc să dărâme cât mai devreme actualul plan de sistematizare, care nu le convine; *c)* marele public, care, observând încetineala și adesea și incoherența administrativă în felul cum se execută multe lucrări în Capitală, și care necunoscând relațiunea administrativă ce există între un plan de sistematizare și acele lucrări, își închipue că nu există nici un plan de sistematizare, și deci reclamă unul vizibil, palpabil, pe toate căile și cât mai urgent.

Prin urmare ne apropiem de ceasul când se va pornì la întocmirea unui *plan regional de sistematizare al Municipiului Bucureşti*, în urma unor studii și documentări complete, cu mijloacele juridice și administrative necesare, și cu resursele financiare suficiente. Atunci acest plan se speră că va puteà intrà în toate detaliile și va aveà un caracter permanent și de realități. Mi-e teamă însă de aceà clasă a interesaților, destul de numeroasă, ea fiind formată din mai multe specii, nu cu influențe neglijabile în mecanismul motor: *a)* în primul rând menționez pe aceia dintre proprietari cari speră că, după ce vor înlăturà planul actual regulator, ce nu le convine, vor trage balanța viitorului în favoarea lor; *b)* altă specie este a celor cari nu înțeleg să se facă ceva fără «competența» lor în materie, recunoscută numai de ei, și aceasta mai mult din spirit de reclamă, decât din dorința sinceră de a muncì. Aceștia sunt cei mai periculoși, căci ei deformează soluțiile adevărate ce trebuiesc date problemelor ce se pun; *c)* în fine, specia celor ce au interesul să declare totdeauna că nu este nici o normă de sistematizare stabilită, pentru a justificà actele lor dezordonate. Aceștia doresc dărâmarea completă a planului actual regulator, dar vor pune și în viitor piedici de tot felul la înlocuirea lui cu altul care le-ar *impune* pe viitor în mod mai viguros calea de urmat.

Deșì mijloacele actuale nu sunt în stare a realizà nici măcar planul regulator economic în vigoare (2), legea nouă de organizare a Municipiului București, regulamentul nou de construcții și alinieri, forțele interioare și exterioare administrației comunale de care am vorbit mai sus, experiența din ultimii 9 ani și mai ales speranțele la concurs mai favorabil de împrejurări, precum și noul plan foto-topografic al regiunii Capitalei, ne îndeamnă a pășì cu oarecare încredere la întocmirea planului

(1) Astfel a luat ființă asociația «Amicii Bucureştiului», iar în 1927 şi «Asociația Urbaniştilor din România». Cursuri de urbanism se țin în şcolile noastre superioare de mai mulți ani.

(2) Planul de sistematizare în vigoare a fost alcătuit pe baza unui program al administrației comunale din 1914, de către autorul acestui studiu, în anii 1914—1916. Formalitățile și discuțiile pentru aprobarea lui potrivit legii, au durat — cauza fiind și răsboiul — până în Aprilie 1921, când a fost decretat, grație înțelegerii situației de către d-l C. Argetoianu, pe atunci Ministru de Interne.

de sistematizare *regional* al Capitalei. O decizie a d-lui Primar al Municipiului a și instituit o primă comisiune de pregătire a lucrărilor (1).

Pentru a nu se pierde vremea și rătăcì în viitor pe căi greșite, propun dar spre rezolvare aici următoarea problemă de ordin constructiv, după ce am făcut această revistă critică pe care am voit să o reduc cât mai mult, cum promisesem dela început: *Cum să sistematizăm Bucureştiul?*

* * *

B) Regulele urbanistice sunt stabilite, în ce privește procedura de urmat la alcătuirea unui plan de sistematizare, atunci când problemele generale de rezolvit s'au formulat. Spre a ajunge deci la aplicarea acelor regule trebuie mai întâi să ne fixăm definitiv asupra felului cum voim să sistematizăm regiunea Bucureștiului.

Și tocmai aici este marea greutate. Aici întâlnim la noi haosul de idei. In acest punct trebuie să ne concentrăm spre a descoperì adevărul.

Deaceea primul studiu ce am publicat în «Arhiva» în 1919 l-am intitulat «Cum să privim chestiunea sistematizării Bucureștiului?» Inţelegeam prin aceasta, în ce sens să ne grupăm ideile despre viitorul București?

De astă dată ne punem problema ceva mai complex, căci trebuie să prevedem sistematizarea unei regiuni întregi: Bucureștiul și zona lui până la fosta centură de fortificații, adică a unei suprafețe de circa 36.000 hectare.

4. Spre a simplificà problema, vom cercetà caracteristica dezvoltării constructive a acestei regiuni pe care voim a o sistematizà. Ne apare de îndată că ea se poate împărțì în trei zone cu caractere cu totul distincte acum, și desigur și într'un viitor mai depărtat: *a)* zona metropolei propriu zisă; *b)* zona comunelor suburbane (viitoarele orășele satelite) și *c)* zona cea mare, numită non aedificandi. Această separațiune este o caracterizare generală a planurilor regionale pe suprafețe întinse, și se aplică și în cazul de față pentru un viitor chiar mai îndepărtat. Pentru orașele foarte mari și din țările industriale (precum Statele Unite) concepția sistematizării lor viitoare (Robert Whitten) rezidă în formarea unui miez central (metropola), cu orașele satelite specializate și răsfirate în o mare zonă non aedificandi ca și sateliții unui astru în spațiul ceresc (2).

Partea dificilă a problemei începe însă, când ne întrebăm cum trebuie dezvoltată în viitor zona interioară a Capitalei (metropola) și care vor fi raporturile ei de coexistență și dezvoltare cu suburbanele (satelitele)?

---

(1) Din această comisiune fac parte până acum: Ing.-Șef C. Sfinţescu, Dir. G-ral al Casei L. Or., Arhitect R. Bolomei, Directorul Arhitecturei Mun. Buc., Ing. Insp. G-ral Elie Radu, membru a. Cons. G-ral al Mun. Buc., Ing. I. Ghica, membru în Cons. G-ral al Mun. Buc., Ing. R. Kobici, membru în Cons. G-ral al Mun. Buc., Ing. Insp. G-ral N. Vasilescu-Karpen, membru în Cons. G-ral al Mun. Buc., Ing. I. Săbăreanu, membru în Del. Perm. și în Cons. G-ral al Mun. Buc., Ing. T. Rădulescu, Dir. al Serv. Cadastrului din Dir. C. L. Or. Municip. Bucureşti şi în urma intervenţiei, prin Ministerul de Interne şi d-l Arh. P. Smărăndescu, din Min. de Interne.

(2) *C. B. Purdom:* The Building of satellite towns (1925) pag. 49.

Această întrebare nu ne-o punem numai din punct de vedere geografic ori istoric sau de ştiinţă aplicată, dar şi din punct de vedere estetic, sociologic şi chiar filozofic.

Din aceleaşi puncte de vedere va trebuì să examinăm şi când vom stabilì concepţia noastră asupra viitorului comunelor suburbane şi a zonei înconjurătoare acestui sistem de aglomeraţiuni, deşì aglomeraţiunile sufăr uneori influenţa unor forţe câteodată tainice (1), alte ori a unor forţe cu greu de prevăzut valoarea lor viitoare. Aceste consideraţiuni furnizează şi un alt mod, mai complex, de a formulà problema pe care cu altă ocazie am enunţat-o: stabilirea nevoilor reale ale aglomeraţiunii, de ordin material, moral şi intelectual.

Consideraţia însă care trebuie să predomine în hotărîrea noastră şi să formeze punctul de plecare este aceea că transformarea unui oraş nu poate decât să urmeze schimbărilor sociale ale cetăţenilor ei. In urbanism unii cred că această transformare tinde a se uniformizà în toate ţările spre o viaţă intens colectivă în oraşe, materializată într'o concentrare maximă a clădirilor şi locuinţelor (2). Asemenea idei au ajuns să fie utilizate astăzi ca şi o modă, iar nu înţelese că sunt născute din nevoi speciale locale. De fapt evoluţia societăţii în felul de a trăì, de a se mişcà, are în ea o impulsie constantă de ordin etnic şi geografic. Orice încercare nenaturală de desrădăcinare a acestei materializări, de înlocuire a realului, va da greş, iar erorile comise prin asemenea planuri de sistematizare vor costà foarte scump pe cei ce le vor suportà. Dar mai sigur este că planurile proiectate vor rămâne numai pentru expoziţie (3).

Oraşul Bucureşti şi împrejurimile lui au fost şi se pregăteşte a fi ocupat de români, cu toate că elementul strein de fondul etnic va fi imposibil de evitat, cu atât mai imposibil cu cât un oraş este mai mare.

«Şi românul se adaptează mult mai greu la ideea de a despărţì locul de activitate de cel de odihnă. De aici păstrarea curţilor şi grădinilor mari şi depărtarea dintre gospodării chiar la periferia oraşelor formează tipul *răsfirat* cel mai caracteristic al aglomeraţiunilor din ţara noastră, atât prin extensiunea lui cât şi prin unele trăsături originale care contrastează cu cele mohorâte şi aproape total lipsite de verdeaţă ale germanilor, ungurilor, turcilor, bulgarilor. Acest tip răsfirat este un produs autohton al mediului fizic şi al ocupaţiilor care se leagă de vechimea aşezărilor poporului carpatic în dealuri, în părţile împădurite ale câmpiei şi pe culmile podişurilor» (4).

Aceste cercetări ne conduc dar la ideea că şi la Bucureşti chiar, nu vom puteà aveà o trecere repede, nenaturală, dela tipul *răsfirat* la tipul *«supraconcentrat»*, fără regiuni de tranziţie măcar după tipul *adunat*. Această concluziune, coroborează şi cu cele expuse în studiul nostru precitat (5) din punct de vedere economic, tehnic şi chiar estetic. Dar această problemă poate fi cercetată şi din punct de vedere filozofic.

---

(1) *L. Rosenthal:* Quand le bâtiment va, 1928 pag. 52, 56.
(2) *Le Corbusier:* Urbanisme (1924).
(3) *Nelson P. Lewis:* The planning of the modern city 1923 pag. 368.
(4) *Vintilă Mihăilescu:* Principalele tipuri de aşezări rurale în România.
(5) Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială, anul I pag. 678.

Fericirea societății, la care trebuie să contribuie și un plan de amenajare urbană, ne-o imaginăm mult mai greu într'un oraș de zgârie-nori ocupat de oameni-mașini-tip și sugrumați de griji în lupta vieții, decât într'unul în care individualitatea își poate găsi loc spre a trăi în parte și în contemplarea naturii. Orașul cel mai căutat rămâne deci acela care poate oferi mijloc de trai, la toate felurile de manifestare a geniului omenesc. Deaceea și la București propunem o dezvoltare treptată pe zone, în spațiu și timp. O asemenea concepție corespunde mai bine și la o adaptare viitoare la evoluția naturală a orașelor, confirmată și de congresul internațional pentru amenajarea orașelor ținut la Amsterdam în 1924. In acel congres s'a recomandat ca orașele mari să nu se întindă ca un ocean de case, ci să se formeze orașe-satelite, înconjurate cu centuri de verdeață permanente. Planurile regionale de amenajare, nu prea rigide, sunt necesare pentru orașele mari, la studiul cărora se va da o deosebită atențiune problemei circulației automobile comunale și intercomunale (1).

5. Ținând dar seamă de principiile de mai sus, rezultă că planul de amenajare viitoare trebuie să prevadă pentru metropolă (capitală) o dezvoltare gradată a concentrării clădirilor, deci a activității: *a)* zona centrală (cea de muncă), cu clădiri înalte, dar cu maximum 5—6 etaje și unde în cazuri excepționale se va admite și clădirea zgârie-nori (2), exclusiv pentru desfășurarea în ele a muncii colective din timpul zilei; *b)* zona periferică, de odihnă, cu locuințe pe cât posibil familiale, sau cel puțin cu câte o curte familială la fiecare locuință și unde clădirile să nu treacă de trei etaje. Industriile, mai ales cele de prima clasă după legea franceză din 19 Decemvrie 1917, vor trebui să fie eliminate din metropolă (3), și organizate pe baza specializării sateliților (suburbanelor). Metropola va fi înconjurată de o centură de plantații cât mai largă, care la București este de preferat a fi formată din pomi de umbră.

Comunele suburbane vor fi amenajate pentru specialități de producțiune și vor cuprinde câte o zonă industrială și alta de locuințe mai rare, însă cu câte un nucleu comercial având o construcție ceva mai deasă.

Fără o documentare specială nu s'ar putea preciza de acum tendința specializării fiecăreia din cele 10 comune suburbane ale Municipiului București.

Să nu ne închipuim însă că acest program pentru 40-50 ani, poate și mai mult, se va realiza dintr'o singură etapă. In prima fază evoluția urbanistică va fi mai

---

(1) «Monitorul Uniunei Orașelor din România», Decemvrie 1925.

(2) *W. Kharachnick:* Quelques problèmes d'urbanisme (1927), susține că înălțimea maximă susceptibilă de a procura o viață agreabilă și confortabilă locuitorilor unui oraș mare este de 12 etaje, care corespunde la o stradă de 40 m. lățime. In congresul internațional pentru amenajarea orașelor ținut la New-York în 1925, s'a arătat că acel număr potrivit de etaje ar fi 5-6. Tot d-l Kharachnick așează în așa numitele «cartiere centrale» următoarele cartiere specializate: comercial, administrativ și al vieții intelectuale. Ultimul e discutabil dacă e bine așezat în centru.

(3) *Ed. Joyant:* Traité d'Urbanisme, pag. 158 vol. I, unde este publicat textul legii. Legea românească corespunzătoare trebuie refăcută pe nouile principii.

înceată, din cauza unei evoluții încete economice. Această credință o sprijinim pe datele ce ni le procură statistica Ministerului de Finanțe din 1926, relativă la veniturile populației Capitalei (fig. 3).

In adevăr, un oraș nu se clădește și dezvoltă decât într'o măsură foarte mică cu ceeace ridică municipalitatea și chiar Statul, ci cu ceeace edifică particularul contribuabil. Municipalitatea nu poate, mai ales la noi, decât să stabilească și consolideze scheletul orașului ca străzi, parcuri, instalațiuni publice. Celulele cu case trebuie a fi completate de particulari. Dar, după statistica citată, în 1926 se aflau în București 117.156 contribuabili, din care 69.000, adică 59% abia aveau un venit total anual de 10.000—30.000 lei, deci erau, putem zice, săraci lipiți. Aceștia dar sunt condamnați să nu poată clădì ceva, să rămână chiriași în bojdeuce în care abià să aibă după ce bea apă. Dar dacă ar fi numai atât. Alți 27.600 contribuabili, deci 23,7% abia aveau un venit de 30.000—60.000 lei anual, deci săraci, cari cu veniturile lor abià ar puteà plătì chirii cu totul modeste. Rămân atunci numai 17,3% cari ar puteà clădì. Iar din aceștia, cu oarecare ușurință, numai 7,1%, adică 8556 contribuabili, ale căror venituri totale se ridică la circa 2 miliarde lei anual, dar cari, fiind probabil dejà proprietari, iar clădirea nerentând actualmente, nu mai au mare interes a-și învestì economiile lor în construcțiuni noui (1).

Clădirea nu poate fi rentabilă, fiindcă tot din graficele contribuabililor de mai sus constatăm că 39,4% din totalul contribuabililor sunt salariați, cari aproape toți, cu puține excepții, au salarii cari abia le asigură existența socială, iar nu și posibilitatea de a plătì chirii bune sau face economii cu care să poată clădì și devenì proprietari. Proprietarii de case sunt 18,3% din contribuabili, procent care se apropie de cel de 17,3% arătat mai sus că reprezintă contribuabilii cu venituri ce le dau posibilitatea să clădească locuințe sau alte edificii.

Tot din aceste grafice se mai constată că și Statul își trage resursele sale în Capitală prea mult din salarii, cari reprezintă 42,6% așà că, cu atât mai mult salariații nu pot clădì și vor rămâne mereu chiriași.

Conchidem că, pentru a puteà aveà o evoluție mai repede în sensul constructiv al orașului, și deci pentru a aveà dreptul ca să prevedem în planul de sistematizare al Capitalei transformări mai importante, va trebuì să căutăm a îndeplinì următoarele condițiuni economice speciale acestui oraș:

a) Să se sporească veniturile la comerț și industrie, veniturile mobiliare și ale profesiunilor libere.

b) Să se micșoreze numărul salariaților și să li se îmbunătățească salariile lor, pentru ca ei să poată economisì un capital oarecare.

c) Statul și comuna să ajute construirea sistematică de locuințe pentru populația foarte săracă (cei 59% din contribuabili).

d) Să se caute ca, prin industrie mai ales, să se dea de lucru celor 59% contribuabili prea săraci, dirijând munca lor spre specialități, cari sporesc valoarea

---

(1) Clădirea în fața legiuitorului român de *C. Sfințescu* (Rev. «Edilitatea», Aprilie 1928).

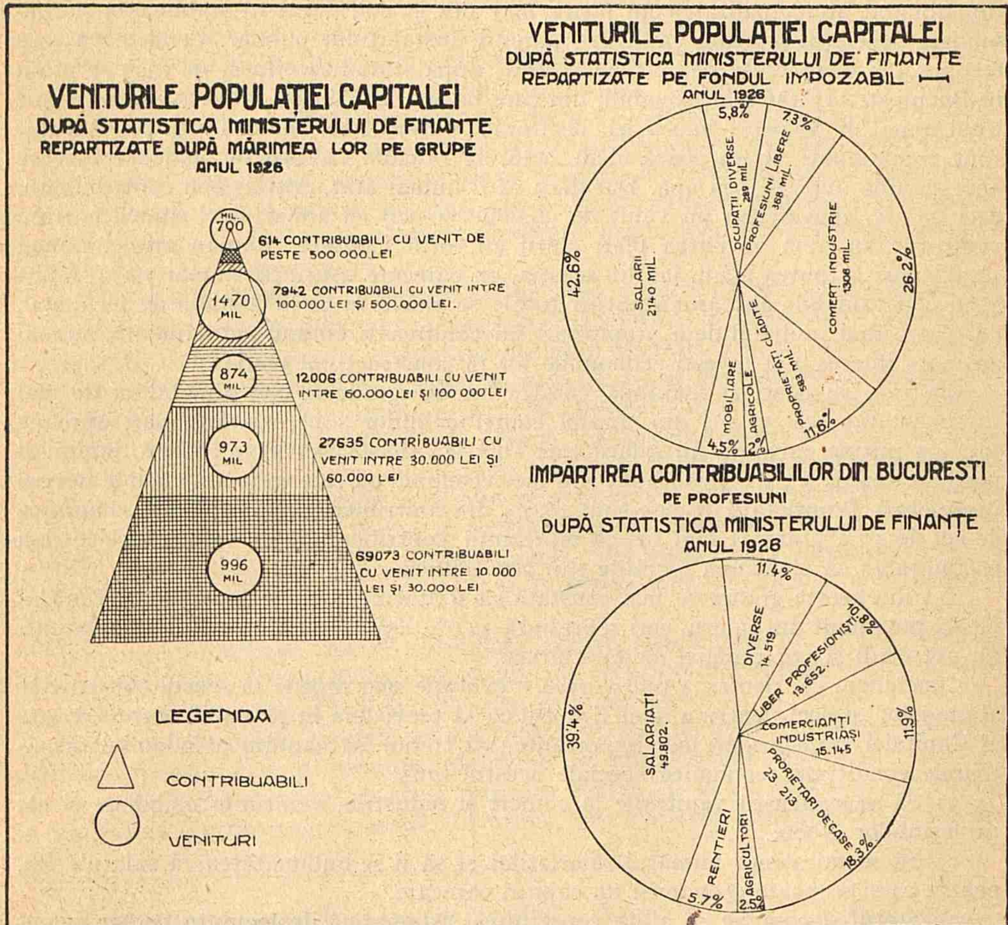

VENITURILE POPULAȚIEI CAPITALEI
DUPĂ STATISTICA MINISTERULUI DE FINANȚE
REPARTIZATE DUPĂ MĂRIMEA LOR PE GRUPE
ANUL 1926
700 MIL.
614 CONTRIBUABILI CU VENIT DE PESTE 500.000 LEI
1470 MIL
7942 CONTRIBUABILI CU VENIT INTRE 100.000 LEI ŞI 500.000 LEI.
874 MIL.
12006 CONTRIBUABILI CU VENIT INTRE 60.000 LEI ŞI 100.000 LEI
973 MIL.
27635 CONTRIBUABILI CU VENIT INTRE 30.000 LEI ŞI 60.000 LEI
996 MIL.
69073 CONTRIBUABILI CU VENIT INTRE 10.000 LEI ŞI 30.000 LEI
LEGENDA
CONTRIBUABILI
VENITURI
VENITURILE POPULAȚIEI CAPITALEI
DUPĂ STATISTICA MINISTERULUI DE FINANȚE
REPARTIZATE PE FONDUL IMPOZABIL
ANUL 1926
5,8%
OCUPAȚII DIVERSE 289 MIL.
7.3%
PROFESIUNI LIBERE 368 MIL.
COMERȚ INDUSTRIE 1308 MIL.
26.2%
SALARII 2140 MIL.
42.6%
MOBILIARE
4,5%
AGRICOLE
2%
PROPRIETĂȚI CLĂDITE 583 MIL.
11,6%
IMPĂRȚIREA CONTRIBUABILILOR DIN BUCUREȘTI
PE PROFESIUNI
DUPĂ STATISTICA MINISTERULUI DE FINANȚE
ANUL 1926
11.4%
DIVERSE 14.519.
10.8%
LIBER PROFESIONIȘTI 13.652.
COMERCIANȚI INDUSTRIAȘI 15.145
11.9%
PRORIETARI DE CASE 23 213
18.3%
AGRICULTORI
2.5%
RENTIERI
5.7%
SALARIAȚI 49.802.
39.4%

Fig. 3

muncii. Numai aşà aceşti contribuabili vor putea capitalizà într'un timp mai redus, cele peste 5.000 ore de muncă (1) necesare pentru o modestă locuinţă familială.

Am dezvoltat destulă demonstraţie ca să arăt că Bucureştiul-metropolă va trece printr'o fază destul de îndelungată de locuinţe modeste la periferie şi că, atât timp cât capitalul nu va sporì considerabil, numai cu resursele actuale nici în centru nu se va clădì înalt. Afară de cazul că vom atrage deodată mult capital strein în construcţiunile din Capitală, ceeace iarăş nu cred că se va întâmplà, fiindcă ele vor devenì nerentabile chiar pentru capitalul strein.

Aşà dar, să nu ne închipuim că, dacă vom posedà un frumos desenat şi cuprinzător plan de amenajare al oraşului, vom vedeà crescând cu ochii imensele blockhausuri cari vor transformà oraşul şi vor fericì populaţia. Nu, casele de lut nears vor rămâne încă decenii la periferie şi în suburbane, chiar dacă străzile vor deveni şi pe acolo de piatră.

Ceeace năzuim noi să facem acum, este să prevedem cadrul dezvoltării viitoare. Ceeace clădim astăzi, fie şi din imitaţie de piatră, să nu fim nevoiţi a dărâmà mâine numai din cauza neprevederii noastre. Să întrebuinţăm terenul în modul cel mai raţional pentru higiena şi economia generală a oraşului. Să căutăm forme şi procedee de construcţiune ca să scădem cât mai mult costul, adică din cele 5.000 ore de lucru pentru o locuinţă muncitorească. Să părăsim lutul şi să ajungem la case care să ne satisfacă cerinţele, şi înşirate pe străzi de piatră, atât în metropolă cât şi în suburbane.

6. Evoluţia oraşului deci nu se poate realizà fără o evoluţie a locuinţei din toate punctele de vedere. Mai ales în Capitală, în această direcţie trebuiesc îndreptate eforturile arhitecţilor noştri dacă voim să facem în adevăr operă de urbanism, iar nu numai de aliniere a străzilor cum se făceà în secolele trecute aiurea şi suntem forţaţi a face încă şi astăzi la noi, ca efect al multiplelor lipsuri de care ne vom ocupà.

Trebuie să începem dar şi la noi cu *raţionalizarea gospodăriei* terenului şi raţionalizarea construcţiunii (2). Să ne convingem de legea că: lărgimea străzilor şi suprafeţele curţilor trebuie să fie proporţionale cu înălţimile clădirilor ceeace atrage prin comassări, norma de a construì numai pe marginile blocurilor (Randbebauung). Mai ales în cartierele de locuinţe ieftine, să existe acele Heimstättengärten (grădini acasă) recomandate prin instrucţiunile germane din 1924, care reprezintă ultimul progres în raţionalizarea terenului.

Trebuie să mai atragem atenţia că aproape în acelaş fel se rezolvă aceste raţionalizări fie urmărind locuinţa colectivă, fie locuinţa familială. Spre exemplu, realizarea «grădinilor acasă» (Heimstättengärten) este chestiune de ordin economic şi tehnic şi se pune în deosebi la proiectele pentru locuinţe colective, pe blocuri. D-l W. Kharachnick, deja citat, propune o raţionalizare a terenului pentru locuinţe colective în cartierele centrale, cu câte 12 etaje distribuite pe blocuri cuprinse între strade largi, la câte 200 m. distanţă şi cu grădini vaste în centrul lor, amenajate cu toată îngrijirea. Locuinţele din aceste blocuri vor avea una, două, trei, patru sau

(1) *C. Sfinţescu:* Căminul Muncitorului (Rev. «Energia», Iunie 1921).
(2) *Dr. Ing. Block:* Probleme des Bauens, 1928.

cinci încăperi. D-l Siedler (1) propune o soluțiune care pare mai avantajoasă din punct de vedere higenic și care poate fi recomandată și pentru cartierele relativ centrale din București, adică utilizează clădiri cu trei etaje care acopăr numai 22,5% din terenul blocului, restul rămânând pentru grădini permanente cu acces liniștit, fără praf ori zgomot. Locuințele sunt astfel grupate că la fiecare odihnă de scară au acces câte 4 apartamente cu câte două și trei camere de locuit plus dependințe.

In ambele soluțiuni rezidă la bază ideea de a concentrà spațiul liber deoparte și construcțiunea de alta, idee care va trebuì să transforme în acest secol aspectul compunerii celulare a orașelor, îmbunătățind în acelaș timp felul de trai al populației, chiar dacă am păstrà aceeaș densitate de locuitori pe hectar.

Evoluția locuinței mai are loc și în ce privește mărimea, distribuția și rolul încăperilor în raport cu circulația interioară, cu luminatul ei, cu mobilierul fix, cu materialul divers ce intră în compunerea ei, cu aspectul ei exterior, etc. Fiecare element al locuinței se studiază în mod științific și deci detailat, până se găsește soluția cea mai avantajoasă față de condițiile climaterice, sociale, economice, etc. din localitatea respectivă. Se impune dar ca și pentru București să se facă chiar de acum asemenea studii, odată cu planul de sistematizare al orașului, spre a se grăbì evoluția firească spre progres și a locuinței populare bucureștene.

Asemenea studii găsesc că incumbă tot administrației municipale, fiindcă cer sacrificii stăruitoare. Societățile cu caracter particular nu au acest scop, sunt grăbite; și chiar dacă din punct de vedere economic sunt interesate a face uneori asemenea studii, în graba lor de realizare, studiile ar fi incomplete și mai ales unilaterale. Primăria Municipiului ar puteà instituì concursuri pentru perfecționarea locuinței, însă numai pe baze de programe urbanistice, alcătuite de *specialiști* și în concordanță cu programul sistematizării orașului.

* * *

C) Dar chiar numai pentru a formulà problemele mari ale sistematizării regiunii București, sau dacă am voì să ne mărginim cercetările numai asupra dezvoltării viitoare a zonei interioare a Capitalei, avem nevoie în prealabil de o serioasă, sigură și completă *documentare urbanistică*, care să conducă la alcătuirea programului. O asemenea documentare nu se poate adunà nici în termen prea scurt, nici cu un personal improvizat. Și pentru documentare este nevoie de un program prealabil.

7. Credem că rolul comisiunii menționată mai sus, instituită de d-l Dr. I. Costinescu, Primarul actual al Municipiului, este tocmai acela de a alcătuì acest program prealabil asupra documentării de furnizat și mai ales de a stăruì pe lângă administrațiunea generală a Muncipiului ca să-i pună la dispoziție mijloacele de adunare a materialului documentar.

---

(1) Probleme des Bauens, pag. 47-54.

Documentarea necesită în prealabil un grup de studii generale și o serie de anchete conduse cu competența specialistului. Urgența cu care trebuiesc sfârșite aceste documentări impune o sporire a colaboratorilor comisiunii pe specialități, colaboratori cari să aibă, pe lângă dexteritatea în asemenea lucrări, și toată dragostea de a duce la bun sfârșit, și cât mai curând, misiunea ce li se va încredință. Din experiența ce am, știu că misiunea nu va fi ușoară, mai ales că o documentare ordonată ne lipsește în bună parte pentru București și vor trebuì multe investigații, multe cercetări, spre a puteà adunà materialul folositor.

Documentarea trebuie să se ocupe de teren și climă, de populație, de lucrările existente și viitoare; adică cu studiile generale geografico-istorice, sociologice și tehnice. Anchetele se vor referì în special la producție și circulație; la higiena orașului și locuințelor; la estetica pozițiilor naturale și a construcțiilor ca și oricăror lucrări urbane; la problema economică a locuinței și a clădirilor publice; la finanțele, legislația și administrația referitoare sistematizării regiunii.

8. Va fi dar foarte variată această documentare și deci variați vor trebuì să fie specialiștii cari vor colaborà la ea, ca și mijloacele pe care ei ar trebuì să le utilizeze spre a adunà un material cât mai complet, mai exact și deci mai de valoare. Acești specialiști vor trebuì să lucreze după o directivă coordonată de comisiunea urbaniștilor, cari să fie continuu în contact cu comisiunile speciale de documentare, pentru ca materialul adunat să le fie de un folos urbanistic cât mai mare.

Noi am vedeà necesare trei comisiuni care să lucreze la documentare:

a) Comisiunea geografico-istorică din care să facă parte cel puțin un geograf, un geolog, un istoric, un membru al Comisiunii Monumentelor Istorice, un meteorolog, un delegat al Cassei Pădurilor, un hidrolog, un urbanist, un delegat al Camerelor Agricole. Comisiunea aceasta va cercetà tot ce se referă la trecutul și viitorul dezvoltării aglomerațiunii măcar pe cele 36.000 hectare care ne interesează din punctele de vedere speciale menționate. Ea va indicà norme pentru viitor, elementele vechi de conservat, spațiile libere și plantațiile, utilizarea apelor, etc., ținând seamă de teren și climă. Izvoarele documentării le vor trage fie din cercetări pe teren, fie din lucrări anterioare speciale, publicate ori nu.

Institutul Geologic, cel Meteorologic, Academia Română, Arhivele Statului, cercetările Ministerului de Lucrări Publice și celui de Agricultură, vor fi folosite în ce privește lucrările pe specialități, care coordonate pot duce la concluzii interesante din punct de vedere urbanistic, care concluzii singure pot da adevăratele prescripțiuni ale programului sistematizării.

b) Comisiunea socialo-administrativă din care să facă parte un sociolog, un economist, delegat al Academiei Industriale și Comerciale, un membru delegat al Camerelor de Industrie și Comerț, un membru al Consiliului Superior Administrativ, un jurist, membru al Consiliului Superior Legislativ, un financiar delegat de o mare instituție financiară, Directorul Contabilității Municipiului, un delegat al Ministerului Sănătății Publice, Directorul Serviciului Sanitar al Municipiului, un delegat al Ministerului Muncii pentru locuințe, un urbanist, un delegat al presei, un delegat al Ministerului de Instrucție Publică, un delegat al Ministerului de Finanțe.

Acestei comisiuni îi cade sarcina să pregătească materialul documentar și aplicativ în materie economică, higienică, socială financiară, legislativă, administrativă, etc., care să asigure nu numai alegerea directivelor celor mai proprii acestei regiuni geografice, în privința amenajerii dezvoltării viitoare a vieții sociale, dar care să asigure că programul stabilit pe asemenea directive va fi realizat în condițiile cele mai bune.

Astfel higienistul va indică ce este de transformat din punct de vedere higienic în regiune, atât pe cartiere, cât și ca locuință luată aparte; fie din punct de vedere constructiv, fie din punct de vedere al legislației sanitare urbanistice. Economistul cu industriașul și comerciantul vor cercetă problemele relative la producția și consumul populației din regiune, în deosebi cele ce se pun pentru o dezvoltare avantajoasă în viitor, pe care sociologul să o găsească conformă condițiilor sociale urmărite, între care intră și condițiunile de locuire a muncitorului, de care se ocupă și Ministerul Muncii.

In acelaș timp trebuiesc cercetate care pot fi resursele financiare publice și particulare care vor puteà contribuì la realizarea sistematizării, chestiuni la care delegații finanței particulare, ai Statului și comunei vor aveà să răspundă și să găsească noui resurse. Specialiștii juriști vor indică legile trebuincioase pentru a se da forma juridică avantajoasă propunerilor pentru transformările viitoare, în special asupra restricțiunilor drepturilor de utilizare a proprietății.

Chestiunile care se vor pune comisiunii vor fi multiple și unele neprevăzute, așà că nu putem insistà aici mai mult asupra rolului acestei comisiuni.

c) Comisiunea tehnico-artistică ar fi formată din membrii actualei comisiuni tehnice speciale care aplică la Primăria Municipiului regulamentul de construcții și alinieri al Capitalei, și e formată din specialiști. Apoi din câte un delegat al școalelor Politecnice și de Arhitectură, din câte un delegat al Consiliului Tehnic Superior, al Direcției Generale a C. F. R., al Direcției Generale de Poduri și Șosele, al Direcției Generale a Poștelor, Telegraf și Telefon, al Uzinelor Comunale București, al Direcției Căilor de Comunicație a Municipiului și al Direcției Salubrității Municipiului, al Cassei Grădinilor Municipiului București, al Președinției Consiliului de Miniștri, al Serviciului Circulației Prefecturei Poliției, un delegat al Direcției Generale a Porturilor. Căci cu toate aceste instituțiuni planul de sistematizare are puncte de contact.

Această comisiune va adunà și ea materialul documentar relativ la: repartizarea circulației și natura ei, la repartizarea edificiilor publice prezente și viitoare; la repartizarea spațiilor libere publice și particulare; la căile de comunicație și transporturile pe căi ferate, șosele și canale de navigație; la studiul chestiunei locuinței, ș. a. Din punct de vedere artistic comisiunea va cercetà monumentele și pozițiile pitorești de păstrat sau pus în valoare; transformările de adus piețelor și străzilor existente și arhitecturii lor, etc. Tot această comisiune va centralizà studiile și anchetele celorlalte comisii mai sus arătate și, stabilind concluziunile necesare pentru programul de sistematizare, va procedà apoi la alcătuirea acelui program, pe baza căruia să se poată procedà apoi la alcătuirea pieselor proectului de sistematizare,

a legilor și regulamentelor de realizare a prevederilor programului. Programul și anexele lui vor trebuì aprobate de Consiliul General al Municipiului înainte de începerea întocmirii proectelor spre a se evità cheltueli inutile.

Programul alcătuit de această comisiune tehnico-artistică va fi supus și examenului comisiunii pregătitoare, actualmente în ființă și formată mai ales din consilieri comunali, după cum am arătat mai sus.

Directorul Cassei Lucrărilor Municipiului, care are conducerea de resort a sistematizării Municipiului, de sigur va face parte de drept din toate aceste comisiuni pentru coordonarea lucrărilor lor și pentru a da sugestiuni comisiunilor în interesul urbanistic. El va ordonà tot materialul adunat de comisiuni și va îngrijì de publicarea lui îngrijită într'un volum pentru pregătirea opiniei publice (1).

De sigur că aceste numeroase comisii și cu atâția membri, vor apare la prima vedere ca un mecanism greoi, inutil, neproductiv, pe lângă că ar fi și costisitor. Toate aceste defecte ale comisiunilor sunt însă mai mult ale oamenilor decât ale sistemului.

Și în Franța, unde ca și la noi, comisiunile sunt privite mai totdeauna cu scepticism, în materie de amenajarea orașelor, unde atâtea interese sunt în joc, tot la comisiuni s'a făcut apel pentru documentare și stabilire de programe. Astfel prin circulara din 5 Martie 1920, relativă la aplicarea legii din 14 Martie 1919 pentru planurile de amenajare și extensiune a orașelor, ministrul de interne francez, T. Steeg, recomandà municipalităților să facă apel la informațiunile ce le pot da pentru documentare în special la diferitele asociațiuni de specialiști de felul celor ce am enumerat mai sus.

In Statele Unite, de exemplu orașul Chicago, și-a întocmit planul de amenajare ca ajutorul unei comisiuni de a cărei activitate m'am mai ocupat în «Arhiva» (anul I pag. 705).

Comisiunea erà sub președinția de onoare a primarului orașului, iar vice președintele comitetului executiv erà *Bennett*, directorul serviciului lucrărilor tehnice al orașului (2).

Prin o astfel de procedură și cu aceste mijloace, putem ajunge la un program pe baza căruia specialistul urbanist, (care pentru București legea prevede a fi serviciul tehnic al Municipiului) să-și elaboreze proiectul de amenajare.

D) Programul este o operă de urbanist extrasă din materialul documentar adunat cum am arătat mai sus. In *instrucțiunile anexate circulării din 5 Martie 1920* a Ministerului de Interne francez (3) găsim firul conducător la alcătuirea

(1) Studiile şi anchetele de documentare care au servit la programul de sistematizare a oraşului Karlsruhe, au fost tipărite într'un elegant volum, foarte îngrijit, în 1926 de către d-l *Schneider*, primarul oraşului. Această publicitate poate servì ca model de prezentare a documentării trebuincioase stabilirii unui program de sistematizare regională (Generalbebaungsplan der Landeshauptstadt Karlsruhe in Baden, 1926. C. F. Müller, Varlagsbuchhandlung, Karlsruhe).

(2) Ten Years Work of the Chicago Plan Commission, April, 1920.

(3) *Ed. Joyant:* Traité d'Urbanisme 1923, pag. 167, vol. I.

unor asemenea programe, tot aşà de recomandabil ca şi la întocmirea proiectului de amenajare. Redăm textual pasagiile de un deosebit interes:

«Să fii rezonabil în studiul şi traseul planului de extensiune, amenajare şi înfrumuseţare; rezonabil, fiindcă bugetele Franţei sărăcite nu se potrivesc cu fantezii costisitoare; rezonabil, pentrucă trebuie ţinut seama de ce există; în fine rezonabil, fiindcă odinioară drumurile de fier, astăzi automobilismul, mâine aeronautica, pot sfărâmà o concepţie prea rigidă, prea absolută; rezonabil încă, spre a da prin vederi destul de largi, satisfacţie spiritului de prevedere al legiuitorului (1).

«Să studiezi circulaţia interioară şi exterioară, aducându-ţi aminte că direcţiunea, folosinţa, caracterul, lărgimea căilor, sunt funcţiuni unele în raport cu celelalte. Să lărgeşti sau să creezi drumuri de mare trafic cu pante minime, cu unghiuri deschise, cu raze de giraţie ample, cu câmpuri de vedere suficiente, facilitate prin teşituri mari la colţurile stradelor. Mai curând să ameliorezi decât să răstorni, pentru ca să nu distrugi caracterul, individualitatea oraşului, aspectul lui pitoresc şi decorativ. Nu este necesar să favorizezi iuţelile mari (2) în centrele populate şi este inutil să lărgeşti sistematic străzile pe unde nu trece nimeni. Obligaţiunile higienei trebuie să dea atacul cu mult mai energic la curţile obscure decât la străzile înguste.

«Să amenajezi vechile traseuri; gândeşte-te la cheltueli şi aminteşte-ţi că o stradă nouă ce ar fi de dorit, dar al cărei cost împiedică să fie realizată vreo dată, este mai puţin interesantă decât una ameliorată; că, din cauza pantelor, cel mai bun drum de la un punct la altul, nu este totdeauna linia dreaptă; că aliniamentul rectilin strică adesea aspectul unei străzi vechi, fără profit apreciabil. Evită totuş ca, în vederea suprimării unei cheltueli minime în totalitatea lor, să grevezi aglomeraţiunea cu o jenă iremediabilă.

. . . .

«Caută, pe cât posibil, să suprimi pasagiile de nivel ale căilor ferate şi podurile învârtitoare ale canalelor de navigaţie. Să prevezi şi să înlesneşti, la unele căi, o lărgire ulterioară prin mijlocul bandelor laterale gazonate.

«Să studiezi repartiţia spaţiilor plantate şi libere, interioare şi exterioare, publice şi particulare. Este vorba să punem în oraşele noastre mult mai mulţi pomi şi mult mai puţini locuitori pe hectar, iar nu să creem, în orice chip şi cu mari cheltueli, suprafeţe goale alături de altele existente».

. . . .

Principiile acestei circulări îşi pot găsì şi la Bucureştì o justă aplicare în alcătuirea programului, căci, după cum am arătat până aici, şi la Bucureşti trebuie să fim rezonabili şi să ţinem seamă de resurse, nu atât la desfiinţarea a ceeace există, care adesea nu are mare valoare, cât la cheltueli continui de întreţinere a unor lucrări ce s'ar prevedeà, dar care nu ar realizà ceva într'adevăr folositor sau de o valoare artistică deosebită.

---

(1) Noi nu am ajuns încă la acel spirit de prevedere al legiuitorului, fiindcă nu avem încă o lege de felul aceleia la care se referă circulara.

(2) Mai potrivit s'ar fi putut spune: prea mari.

9. Deaceea programul trebuie dela început să fixeze, precis și judicios, care sunt elementele ce trebuiesc păstrate în viitor, și să dea chiar indicațiuni asupra punerii lor în adevărată valoare. Ne gândim mai ales nu la valorile artistice, ci la caracterul local, la acele elemente care constitue organe rezultate ale evoluției regiunii. In opoziție cu acest punct de program, trebuie să existe și punctul care să scoată în relief care anume sunt elementele ce trebuiesc în deosebi combătute, sau desființate prin viitoarea amenajare a regiunii.

Credem că, față de clima noastră și firea românului de a fi legat de pământul țării, în primul rând trebuiesc conservate și dezvoltate plantațiile de arbori și suprafețele acoperite cu apă; vor trebuì conservate locuințele familiale cu grădini și curți separate. Vor trebuì deci oprite distrugerile plantațiilor, și nu încurajate șirurile de căsuțe insalubre înghesuite prin fundături și speculate pe seama chiriașilor. In acest ultim caz sunt de preferit clădirile mari de raport, care au avantajul unor cheltueli publice de întreținere mai mici.

Am vrut aici să dau numai câteva exemple de recomandațiuni necesare ale programului, iar nu să rezolv chestiunile care așteaptă în prealabil studiile documentare indicate mai sus.

10. Tot în capitolul elementelor de conservat și punerii lor în valoare, intră și monumentele istorice și artistice, și mai ales pozițiile pitorești naturale sau artistice.

Elemente de asemenea categorii nu sunt prea multe în regiunea Municipiului București, dar ele pot fi înmulțite, dacă vor fi cercetate în amănunt și scoase în relief. Astfel, ca să citez exemple cunoscute de toată lumea, cele câteva movile (gorgane) din București nu sunt de loc puse în valoare artistică, ci din contră, pe zi ce trece, punerea lor în valoare este mai compromisă prin lucrările ce se fac în jurul lor. Dealul Mihaiu Vodă (Arhivele Statului), dealul Mitropoliei, dealul dela Radu Vodă, dealul Văcăreștilor, și chiar gorganul St. Ilie (de lângă Liceul Lazăr) și altele, ar puteà devenì de un pitoresc interesant, care să fixeze caracterul orașului nostru, prin o îmbinare fericită a pitorescului natural cu monumentele istorice sau arhitectonice existente sau viitoare.

Lacurilor dela nordul capitalei, mai ales Tei și Fundeni, atât de pitorești acum, le poate fi sporită valoarea considerabil (1). Chiar grădina Cișmigiu cu lacul ei, mai are încă de suferit multe transformări, în deosebi în jurul ei, spre a fi pusă în adevărată valoare. In fig. 4 dăm o propunere unilaterală pentru punerea acestei grădini mai în evidență (2).

Monumentele publice ale Capitalei se caracterizează prin lipsa punerii lor în valoare, din punct de vedere urbanistic. Aproape nici unul nu are perspectivă, puține au spațiu liber în jurul lor spre a ușurà circulația.

---

(1) Această chestiune este acum în studiu și comportă cercetări variate.

(2) Propunerea esplanadei din fig 4 a fost făcută în 1919 pentru alegerea locului unei catedrale a neamului, și se poate și astăzi adapta pentru a primi „Patriarhia" și „Palatul Patriarhiei" cum și alte instituții publice importante. Așeastă propunere comportă o discuțiune și explicare mai amplă.

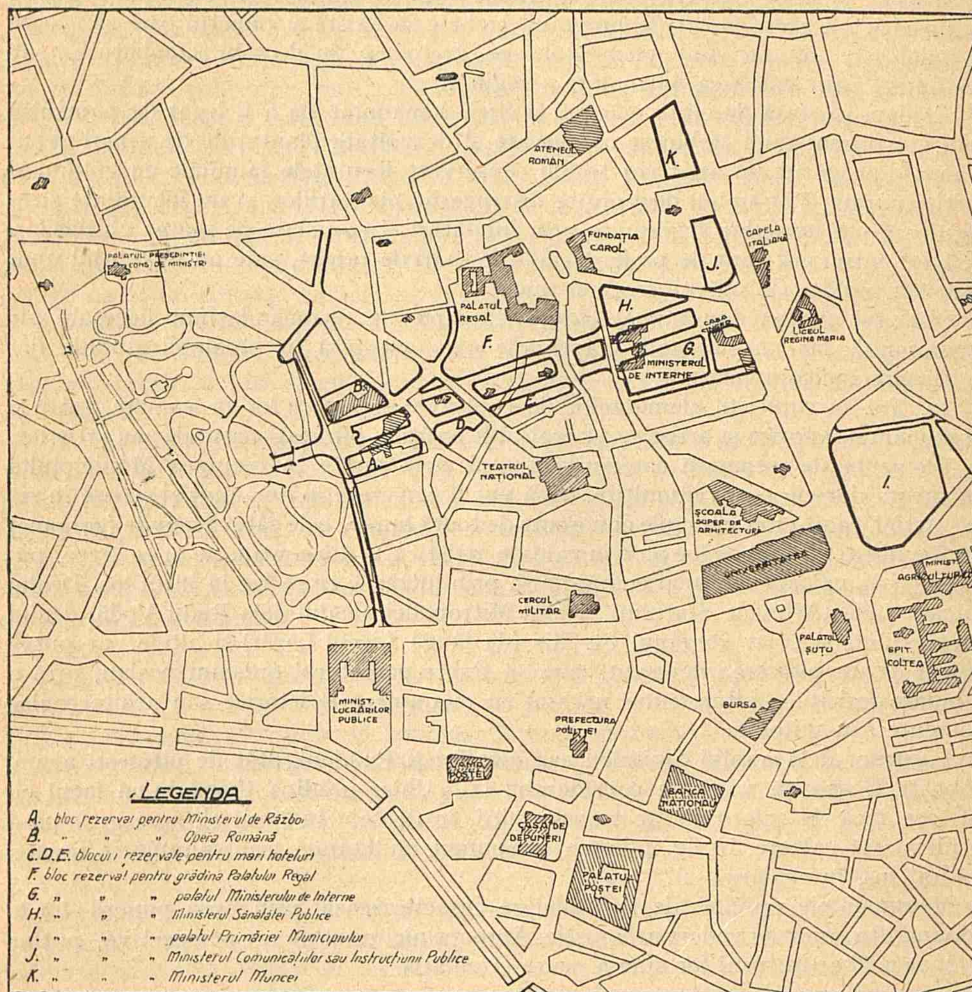

ATENEUL ROMAN
K.
PALATUL PREŞEDINŢIEI CONS. DE MINIŞTRI
FUNDAŢIA CAROL
CAPELA ITALIANĂ
J.
PALATUL REGAL
F.
H.
G.
MINISTERUL DE INTERNE
LICEUL REGINA MARIA
B.
C.
D.
E.
A.
TEATRUL NAŢIONAL
I.
ŞCOALA SUPER. DE ARHITECTURĂ
UNIVERSITATEA
CERCUL MILITAR
PALATUL ŞUŢU
SPIT. COLŢEA
MINIST. LUCRĂRILOR PUBLICE
BURSA
PREFECTURA POLIŢIEI
VAMA POŞTEI
BANCA NAŢIONALĂ
CASA DE DEPUNERI
PALATUL POŞTEI
LEGENDA
A. bloc rezervat pentru Ministerul de Război
B. " " " Opera Română
C. D. E. blocuri rezervate pentru mari hoteluri
F. bloc rezervat pentru grădina Palatului Regal
G. " " " palatul Ministerului de Interne
H. " " " Ministerul Sănătăţei Publice
I. " " " palatul Primăriei Municipiului
J. " " " Ministerul Comunicaţiilor sau Instrucţiunii Publice
K. " " " Ministerul Muncei

Fig. 4

Palatul Poştei este un exemplu de asemenea lipsuri care se vor reliefà şi mai mult când Palatul Senatului va fi complet gata, iar terenurile acum aproape neutilizate spre Dâmbovița vor fi acoperite cu construcțiuni înalte și înghesuite, cum se proiectează a se execută. Ameliorarea artistică s'ar puteà face în acest colț cu sacrificii nu prea mari față de rezultatul permanent şi deosebit ce s'ar obține, rezultat favorizat şi de o diferență de nivel propice. In Fig. 5 dăm una din variatele propuneri de ceeace s'ar puteà face acolo *acum*.

Teatrul Național, care pe zi ce trece va fi mai înăbuşit, trebuie căutat să fie conservat în libertate. Ar puteà fi salvat prin o amenajare specială cuprinzând grădina Oteteleşanu inclusiv hotelul Frascati. Largul spațiu dela statuia Brătianu, ori cât de rău întreținut este, tot mai cu voioşie este privit acum de cât va fi în viitor, când el va fi redus într'un chip greu de imaginat, prin construcțiile celorlalte trei colțuri ale încrucişerii: Primăria, Ministerul Agriculturii, şi, auzim, terenul palatului Şuţu, va fi clădit cu Ministerul Instrucțiunii. Cel puțin terenul palatului Şuţu va trebui expropriat şi unificat cu micile grădini din fața Universității, ca o compensație a aerului ce va fi pierdut în viitor pe celelalte direcții. Pe b-dul Brătianu sunt destule locuri mari pentru ministere şi care nu aşteaptă decât să fie clădite. Să concentrăm clădirile de o parte şi să concentrăm, sporindu-le, spațiile libere, este un principiu ce am enunțat şi care îşi are aplicațiunea aici, şi higienică şi artistică.

Dar, spre a nu extinde prea mult privirea asupra laturii artistice în raport cu care ar fi multe exemple de trecut în revistă, ne îndreptăm la alt punct al programului.

II. Circulația şi transporturile interioare oraşului şi exterioare lui, precum şi cele interioare întregii zone a Municipiului, trebuiesc studiate prin planul de sistematizare şi prezentate în program din o serie de puncte de vedere. Cel mai important obiectiv pentru urbanist, este acela al repartizării circulației pe suprafața oraşului, deci obiectivul congestionării arterelor de comunicație (1), în raport cu iuţeala ce vrem să păstrăm pentru vehiculele circulând în special în interiorul oraşului.

Pentru a nu da o extensiune prea mare acestui obiectiv, nu voiu mai repetà cele ce am mai scris în această privință. Dar, fiindcă o importantă congestiune se produce în centrul Bucureştiului din cauza staționării vehiculelor pe străzi, menționez că şi la noi se poate studià o soluționare prin înființarea de stațiuni subterane pentru automobile şi chiar garaje publice subterane. Squarul Sărindar şi piața Teatrului Național pot fi studiate ca atare, fiind favorizate de străzile limitrofe denivelate, cari uşurează accesul la asemenea stațiuni subterane într'un punct unde congestiunea se va resimțì foarte mult.

Cât priveşte transporturile pe căile ferate (2) sau cele pe apă (3), programul lor pentru amenajarea regiunii Municipiului, trebuie alcătuit de comun acord cu Direcția Generală a Căilor Ferate şi cu Direcția Generală a Apelor din Ministerul de

(1) *C. Sfinţescu:* Problemul circulației în Bucureşti («Mon. Uniunei Oraş.» din România, Februarie 1928).

(2) *C. Sfinţescu:* Asupra liniei ferate traversând Capitala dealungul Dâmboviţei («Bul. Asoc. G-rale a Ing. din Rom.», Sept. 1925).

(3) *C. Sfinţescu:* Industrializarea intensivă şi extensivă a Capitalei. («Independența Economică», Oct.-Dec. 1921).

AMENAJAREA UNEI PERSPECTIVE INTRE PALATUL POŞTEI ŞI PALATUL SENATULUI

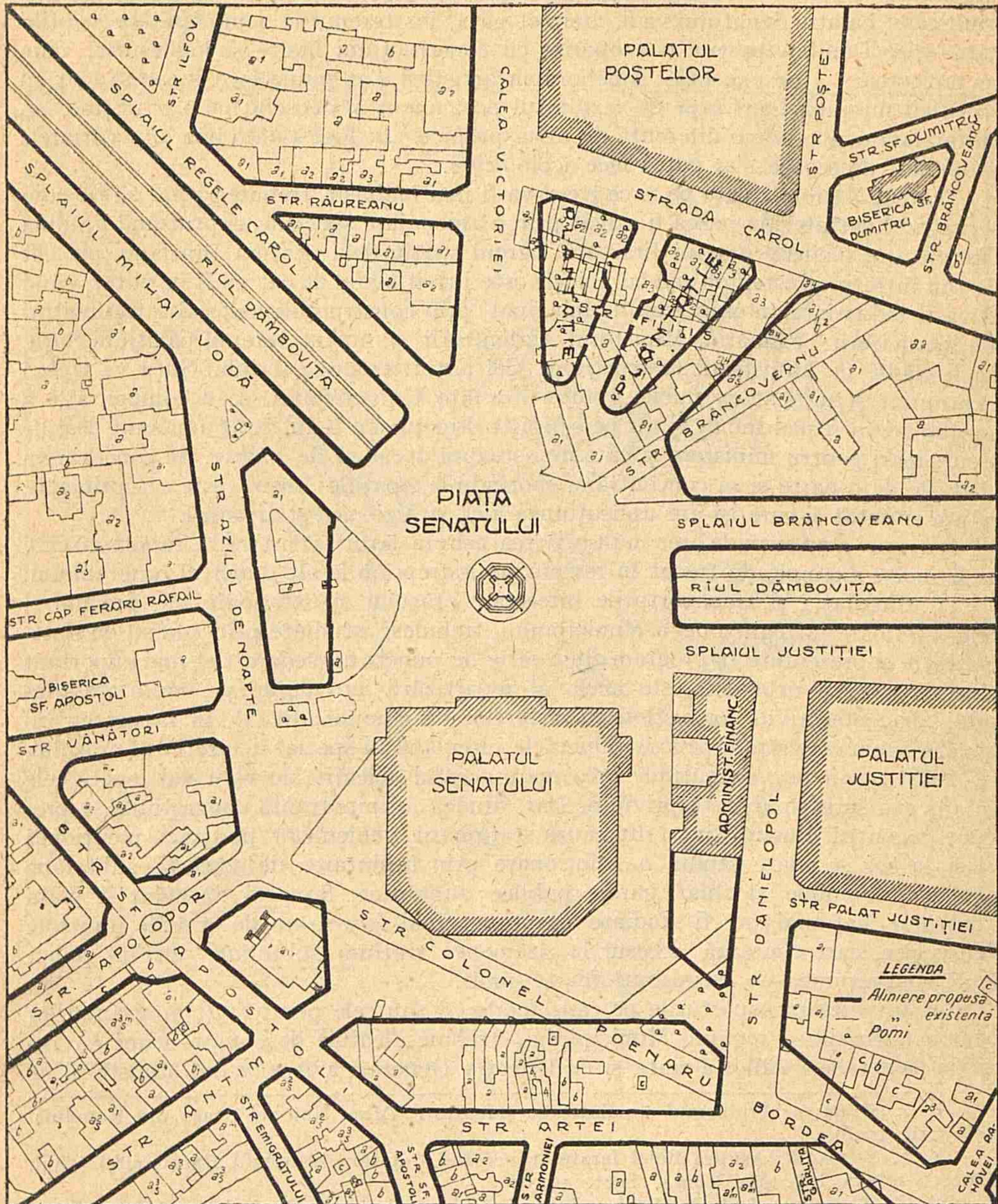

Fig. 5

Lucrări Publice, luându-se asigurări de respectarea lui. Până acum nimic nu este definitiv hotărît, căci soluţiunile se schimbă radical în fiecare an.

Chiar în privinţa aeroporturilor trebuiesc luate măsuri prin program. Aeroportul dela Băneasa este din zi în zi mai strâns între clădiri ce ies ca din pământ şi-i compromit viitorul. Şi aeroporturile militare trebuiesc regulamentate în programul planului de sistematizare regional.

Mă rezum la aceste indicaţiuni sumare relative la transporturi şi circulaţie spre a trece la o chestiune nouă ce merită a figurà pe program.

12. Un «centru civic» al Capitalei, bine determinat, adică bine separat prin artere de comunicaţie şi bine încadrat cu clădirile monumentale publice, se poate realizà prin un plan de sistematizare, aşà cum în Viena «ringul» l-a realizat, făcând celebritatea acestui oraş? Cred că da, deşi nu mă gândesc la un ring vienez, care are altă geneză şi deci corespunde unei evoluţii speciale, care nu a existat la Bucureşti.

Propunerea din fig. 4 nu a fost făcută numai pentru punerea în valoare a grădinii Cişmigiu, ci şi pentru demarcarea unui centru civic al Capitalei care să poată fi tratat cu toată arta şi îngrijirea trebuincioasă. In Bucureşti monumentele publice sunt puţine, căci cele mai multe din administraţiile publice sunt adăpostite încă în case particulare improprii închiriate, ceeace nu ajută bunei rândueli în o administraţie publică. Câteva clădiri importante sunt dejà grupate în jurul centrului civic indicat în schiţa de mai sus. Pot fi aci grupate în viitor şi celelalte ce mai sunt de clădit, fiindcă mai sunt terenuri ce se pot achiziţionà de acum de către Stat; mai sunt şi destule proprietăţi particulare cu clădiri de mică valoare ce pot fi afectate prin comassări pentru clădiri monumentale publice în jurul acestui nucleu. Numai astfel Capitala noastră s'ar puteà impune şi ca organizaţie, altor oraşe din ţară.

13. Un capitol întreg al programului va trebuì consacrat higienei oraşului şi locuinţei. Comassarea proprietăţilor, sau uneori numai corectarea limitelor proprietăţilor, este o condiţie sine qua non pentru progresul higienic al oraşului. Mai ales la Bucureşti din punct de vedere urbanistic este nevoie de elaborarea unei legi speciale pentru comassarea şi rectificarea proprietăţilor.

Programul trebuie să arate care vor fi principiile legii pe care, cel ce proiectează planul de amenajare, se poate bizuì. Prin urmare planul de amenajare va aveà în ce priveşte comassarea o lature slabă, fiindcă el va fi alcătuit fără să ştim precis dacă vom aveà sau nu pentru Bucureşti o lege pentru comassarea proprietăţilor.

Principiile comassării trebuie să concorde cu principiul specializării cartierelor după categoriile cunoscute, care cer dimensiuni pentru loturi şi blocuri, variind cu specialitatea cartierului.

Regulamentele de construcţie, regulamentele de poliţie sanitară, lucrările edilitare ce trebuie executate de Administraţia Comunală, ca şi organizaţia şi conştiinţa administrativă, sunt auxiliarele pe care programul sistematizării din punct de vedere higienic trebuie să le aibă în vedere. Aceste auxiliare au o importanţă tot aşà de mare ca planul de sistematizare însuş, ba poate, chiar mai mare. Comisiunea care va alcătuì programul, în mod necesar va trebuì să studieze detailat şi aceste condiţiuni de aplicare a planului,

14. Lucrările edilitare, precum modul de executare a pavajelor, profilele transversale și longitudinale ale străzilor, conductele de apă, canalizarea orașului, conductele pentru curentul electric (iluminat, telefon, telegraf, etc) trebuiesc studiate în detaliu. Dar cel puțin programele generale ale acestor lucrări trebuiesc stabilite odată cu planul de sistematizare pentru a se lucrà după un plan unic, deci concordant, iar nu ca acum, când fiecare serviciu public desface ceeace un alt serviciu public a executat mai înainte cu multă cheltuială, sau dau un aspect lucrărilor lor în completă opoziție cu scopul urmărit de un plan de sistematizare.

Fiecare din aceste lucrări trebuie să-și ia locul indicat prin planul de sistematizare și la timpul hotărît prin planul de lucru. Independența aproape completă ce există actualmente între aceste servicii trebuie să dispară, dacă vroim să realizăm planul de sistematizare. Unele servicii, acum chiar, schimbă cu totul prevederile planului de sistematizare, și anume după aprecierea lor, fără să țină seamă de perturbațiile ce produc, și de lipsa de legalitate a schimbărilor ce fac.

Mai ales faptul că planul viitor de sistematizare este un plan regional, cu atât mai mult trebuiesc studiate acum proiectele generale pentru canalizarea, alimentarea cu apă, cu energie electrică, de pavare a arterelor principale, etc. din întreaga regiune a Municipiului; iar nu să se extindă în mod simplist, pe crâmpee, rețelele actuale, căci acesta este un sistem contrar sistematizării, contrar principiilor științifice.

15. Prin urmare, programul va arătà nu numai ce se cere planului de amenajare regională, ce se așteaptă dela acel plan, dar va da indicații de detaliu anume pe ce legislație trebuie să se bizuiască proiectantul, pe ce mijloace financiare și pe ce aparat administrativ se poate el bizuì atunci când se va încercà realizarea planului ce a proiectat.

Proiectantul trebuie să rămână în fiece moment solid pe realitate. Comisiunile să edifice întregul aparat, să ridice eșafodajul pe care să se sprijine planul de sistematizare care nu trebuie să ajungă literă moartă.

Programul mai trebuie să arate clar pe ce piese tehnice, statistice, etc. trebuie să se sprijine lucrarea proiectatorului și ce anume piese de desen și la ce scară sunt necesare; apoi ce evaluări trebuie să procure planul de sistematizare. Care planuri vor aveà caracterul de plan indicator și care vor fi pentru detalii de execuțiune. Cum vor fi alcătuite acele planuri pentru utilizarea lor în serviciul zilnic.

In fine, ce personal tehnic ajutător se va pune la dispoziția proiectatorului, în ce termen trebuie să alcătuiască planul, ce fonduri necesare studiilor și lucrărilor de proiectare i se vor pune la dispoziție.

Cu acest procedeu de lucru se va puteà obține un plan de sistematizare care să reprezinte un progres real față de cel actualmente în vigoare, care a fost alcătuit, cum am arătat, în niște condițiuni cu totul speciale.

Totuș țin a observà aici că, în cei 2 ani înainte de răsboiu și mai ales în cei 10 ani de după răsboiu (dela 1918 de când de fapt se aplică planul în totalitatea lui) planul actual de sistematizare al Bucureștiului a adus servicii foarte mari orașului. Numai dacă am ține seamă de ordinea relativă ce a pus în haosul ce exista înainte

de răsboiu în ce privește alinierile străzilor; numai dacă am ține seamă de serviciul ce face acum ca ghid al sectoarelor în activitatea lor autonomă; și numai dacă ne-am gândì la ce s'ar fi întâmplat dacă nici un plan general de aliniere aplicabil nu ar fi existat pentru București după răsboiu; aceste considerații sunt suficiente ca să conchidem că cei 10—12 ani de viață ai actualului plan (și poate chiar 14 ani, dacă ținem seamă de timpul de pregătire a celui viitor) sunt ani de campanie meritoși, cari trebuiesc socotiți dublu la activ.

Sper că cu această expunere generală am putut da oarecare indicațiuni care să convingă pe cei chemați că, pentru a aveà un plan serios de sistematizare a regiunii Bucureștiului, chestiunea sistematizării trebuie privită serios, studiată serios, proiectată serios și aplicată serios. Adică cu oameni competenți, cari să-și sacrifice timpul lor; cu o voință fermă a administrației comunale; cu dragostea de oraș și cu banii, tuturora.

---

30. *Planurile topografice şi cadastrale în urbanism.* (Monitorul Uniunii Oraşelor, 1925).
31. *Anteproiectul de cale ferată dealungul Dâmboviţei în Bucureşti,* (Bulet. A. G. I. R., 1925).
32. *Determinarea suprafeţei unei aglomeraţiuni pentru viitor.* (Monit. Uniunii Oraşelor, 1925).
33. *Consideraţiuni asupra căilor de comunicaţie orăşeneşti.* (Idem, 1925).
34. *Politica funciară a comunelor şi influenţa lor asupra problemei locuinţei* (comunicare la congresul internaţional al oraşelor din Paris, 1925. Mon. Uniunii Oraşelor, 1925).
35. *Marile aglomeraţiuni, probleme juridice şi administrative rezultând din extensiunea comunelor vecine şi din încorporarea lor la centrele mari urbane* (comunicare la congresul internaţional al oraşelor din Paris 1925, Monitorul Uniunii Oraşelor, 1925).
36. *Incrucişerile şi cadrul străzilor.* (Mon. Uniunii Oraşelor, 1926).
37. *Proiectarea spaţiilor libere. — Pieţele.* (Idem 1926).
38. *Asupra exproprierilor pe zone.* (Idem 1926).
39. *Sistematizarea oraşelor în cadrul organizaţiei actuale* (conferinţă, Monitorul Uniunii Oraşelor, 1927).
40. *Urbanismul prin cadastru* (Revista Cadastrală, 1928).
41. *Clădirea în faţa legiuitorului român* (Edilitatea, 1928).
42. *Curs de legislaţie a clădirilor* (ţinut la Şcoala Superioară de Arhitectură, litografiat, 1928).
43. *Curs de urbanism şi edilitate* (ţinut la Şcoala Superioară de Ştiinţe de Stat, litografiat, 1928).
44. *Problemul circulaţiei în Bucureşti.* (Monitorul Uniunii Oraşelor, 1928).
45. *Organizarea muncii în serviciile publice* (conferinţă, Monitorul Uniunii Oraşelor, 1928).
46. *Organizarea financiară pentru producţia de locuinţe muncitoreşti în Bucureşti* (Monitorul Uniunii Oraşelor, 1928).
47. *Exproprierea pentru cauză de utilitate publică* (raport pentru congresul internaţional al oraşelor, Sevilla 1929, Monitorul Uniunii Oraşelor, 1928).
48. *Locuinţa celor foarte săraci în România* (raport pentru congresul internaţional pentru locuinţe şi amenajarea oraşelor, Paris 1928, Monitorul Uniunii Oraşelor, 1928 şi Bulletin of the garden cities and town planning federation No. 18 anul 1928).
49. *Preţul construcţiei locuinţelor în raport cu spaţiile libere şi cu mijloacele de transport în România.* (Idem ca la No. 48).
50. *Massa şi densitatea locuinţelor în raport cu spaţiile libere şi cu mijloacele de transport în România.* (Idem ca la No. 60, Monitorul Uniunii Oraşelor, 1928).
51. *Dificultăţile legale şi de practică la stabilirea unui plan de oraş sau unui plan regional.* (Idem ca la No. 61, Monitorul Uniunii Oraşelor, 1928).
52. *Palatul Municipal al Capitalei* (Buletinul A. G. I. R., August 1928).
53. *Invăţăminte dela expoziţia edilitară din Târgul Moşilor din Capitală* (Monitorul Uniunii Oraşelor, Ianuarie 1929).
54. *Exproprierea pe zone şi b-dul Brătianu din Bucureşti* (Bulet. Soc. Politec., Februarie 1929).
55. *Superurbanismul-Idei de organizare a statelor.* (Sub tipar. Conferinţă ţinută la Institutul Social Român, 1929).
